

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 126¹-ე მუხლის კომენტარი

ლევან ნაქაძე*

I. შესავალი

ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლა სისხლის სამართლის პოლიტიკის მნიშვნელოვანი გამოწვევაა. წლების განმავლობაში საზოგადოებრივი ცნობიერების ზრდამ კანონმდებელი არაერთი გამოწვევის პირისპირ დააყენა, არც ოჯახში ძალადობის საკითხია ამ მხრივ გამონაკლისი. დანაშაულის მზარდმა ტენდენციამ პრობლემა აქტუალურ საკითხად გადააქცია, რამაც, თავის მხრივ, საკანონმდებლო მიმართულებით კონკრეტული ნაბიჯების გადადგმის საჭიროება დააყენა დღის წესრიგში. აქედან გამომდინარე, სისხლის სამართლის კოდექსში კანონმდებელმა ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის ინდივიდუალური მიდგომა ჩამოაყალიბა და სპეციალური ნორმა შექმნა, რომელმაც საფუძველი ჩაუყარა კონკრეტულ დანაშაულთან ბრძოლის ახალ ეტაპს. ვინაიდან სისხლის სამართლის კოდექსის 126¹-ე მუხლი დღეს ერთ-ერთი ყველაზე მეტად გამოყენებადი ნორმაა, მნიშვნელოვანია მისი სწორი გააზრება და სისტემური ანალიზი. სტატია ცნორედ ამ მუხლს ეხება და მისი კომენტარების ერთგვარი მცდელობაა.

II. ოჯახში ძალადობა

1. დაცული სამართლებრივი სიკეთე

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის XX თავი მთლიანად ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულს უკავშირდება. მოცემულ შემთხვევაში სისხლის სამართლებრივი დაცვის

---

* სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის დოქტორანტი, დანაშაულისა და სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების ცენტრის მკვლევარი. orcid.org/0000-0001-9008-2975.

ობიექტია ადამიანის ჯანმრთელობა. უნდა აღინიშნოს, რომ ადამიანის ჯანმრთელობის სისხლისსამართლებრივი დაცვის ათვისების ნერტილად მიიჩნევა სამშობიარო ტკივილების დაწყება, რომელიც წინ უძღვის დედის სხეულიდან ნაყოფის გამოყოფის პროცესს.¹ რაც შეეხება ჯანმრთელობის სისხლისსამართლებრივი დაცვის დასასრულს, აქ მოიაზრება თავის ტვინის ფუნქციონირების სრული შეწყვეტა, რა მომენტიდანაც ადამიანი გარდაცვლილად ითვლება.²

საფრთხის შემქმნელი დელიქტები შეიძლება შემდეგ სახეებად დაიყოს: დელიქტები, რომლებიც ადამიანის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას უქმნიან საფრთხეს და დელიქტები, რომლებიც სხვა სამართლებრივ სიკეთეს (სახელმწიფო უსაფრთხოება, სამართლებრივი ნესრიგი) აყენებენ საფრთხის ქვეშ.³ მოცემულ შემთხვევაში განხილვის საგანი იქნება ოჯახში ძალადობა, რომელიც ადამიანის ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულია.

2. ოჯახში ძალადობის ცნება და მახასიათებლები

ქართულ კანონმდებლობაში 2006 წელს პირველად განისაზღვრა ოჯახში ძალადობის ცნება, რომლის მიხედვითაც, იგი გულისხმობს ოჯახის ერთი წევრის მიერ მეორის კონსტიტუციური უფლებებისა და თავისუფლებების დარღვევას უგულბელყოფით ან/და ფიზიკური, ფსიქოლოგიური, ეკონომიკური, სექსუალური ძალადობით ან იძულებით.⁴ სწორედ 2006 წელს იქნა მიღებული კანონი „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესა-

¹ ჯიშკარიანი ბ., დანაშაულის ადამიანის წინააღმდეგ, სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, თბილისი, 2016, 92.

² სისხლის სამართლის სასამართლო პრაქტიკის კომენტარი, დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ, ო. გამყრელიძის რედაქტორობით, თბილისი, 2002, 99.

³ ცქიტიშვილი თ., ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისთვის საფრთხის შემქმნელი დელიქტები, თბილისი, 2014, 321.

⁴ „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლი.

ხეზ“, რომელიც სისხლის სამართლის კოდექსში 2012 წელს შესული ცვლილებების საფუძველი იყო. აღნიშნული ცვლილებით, სისხლის სამართლის კოდექსში კანონმდებელმა განსაზღვრა ოჯახური ძალადობის ცნება, რომლის ფარგლებში შექმნა ოჯახური დანაშაულის სპეციალური შემადგენლობა.⁵

კონსტიტუციურ უფლებებსა და თავისუფლებებში იგულისხმება ყველა ის უფლება, რომელიც გარანტირებულია საქართველოს კონსტიტუციით. კერძოდ, კანონის წინაშე თანასწორობის, სიცოცხლის, თავისუფალი განვითარების, პატივისა და ღირსების ხელშეუვალობის, ადამიანის წამების, არაჰუმანური, სასტიკი ან პატივისა და ღირსების შემლახავი მოპყრობის დაუშვებლობა და სხვ.⁶ ოჯახში ძალადობის ძირითადი მახასიათებლებია: ოჯახში ძალადობა ხორციელდება სხვადასხვა ფორმით ერთმანეთთან დაკავშირებულ პირებს, ოჯახის წევრებს, შორის; როგორც წესი, არ შემოიფარგლება ერთჯერადი აქტით და ახასიათებს განმეორებითობა და ზრდის ტენდენციას; ძალთა ასიმეტრია – ერთ მხარეს აქვს მატერიალური, ფიზიკური ან სხვა სახის უპირატესობა და ცდილობს მეორე მხარის დამორჩილებას; უარყოფით გავლენას ახდენს არა მარტო მსხვერპლზე, არამედ ოჯახის სხვა წევრებზეც, განსაკუთრებით, არასრულწლოვნებზე.⁷

ოჯახში ძალადობა, რომელსაც სხვადასხვა ფორმის მიღება შეუძლია, ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობით დაწყებული და სიტყვიერი ძალადობით დამთავრებული, ზოგადი პრობლემაა, რომელიც ყველა სახელმწიფოს ეხება და ეს პრობლემა არ არის ყოველთვის ზედაპირზე, რადგან იგი ხშირად პირადი ურთიერთობების ფარგლებში ან დახურულ სივრცეში ხდება.⁸ აქედან გამომდინ-

---

⁵ „საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს 2012 წლის 12 ივნისის კანონის პირველი მუხლი.

⁶ ბოჭორიშვილი კ., მესხი მ., ხუციშვილი ქ., ფერაძე მ., სახელმძღვანელო პოლიციელთათვის ოჯახში ძალადობის საკითხებზე, თბილისი, 2010, 9.

⁷ ხატიაშვილი გ., სახელმძღვანელო ქალთა და ბავშვთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებზე, თბილისი, 2021, 19.

⁸ Opuz v. Turkey [ECtHR], App. No. 33401/02, 9 June 2009, par.132.

ნარე, სახელმწიფოს განსაკუთრებული როლი ეკისრება, დაიცვას ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართული კონკრეტული დანაშაულის შედეგად დაზარალებულები.

3. ოჯახში ძალადობის ფორმები

ოჯახში ძალადობის ერთიანი და გენერალიზებული ფორმების სრულად გამოყოფა რთულია, ვინაიდან ისინი განსხვავებულია და ძირითადად დამოკიდებულია მოძალადეთა ასაკზე, სქესსა და სხვა მახასიათებლებზე. ოჯახში ძალადობის ფორმები ძირითადად, ერთიანდება კონკრეტულ კატეგორიებში და ქმნიან გარკვეულ სისტემას.⁹

სისხლის სამართლის კოდექსის 126¹-ე მუხლის კონტექსტში, ძალადობის ძირითად ფორმებად მოაზრებულია შემდეგი სახეები: 1. ფიზიკური ძალადობა – ცემა, წამება, ჯანმრთელობის დაზიანება, თავისუფლების უკანონო აღკვეთა ან სხვა ისეთი მოქმედება, რომელიც იწვევს ფიზიკურ ტკივილს ან ტანჯვას; ჯანმრთელობის მდგომარეობასთან დაკავშირებული მოთხოვნების დაუკმაყოფილებლობა, რაც იწვევს მსხვერპლის ჯანმრთელობის დაზიანებას ან სიკვდილს;¹⁰ 2. ფსიქოლოგიური ძალადობა – შეურაცხყოფა, შანტაჟი, დამცირება, მუქარა ან სხვა ისეთი მოქმედება, რომელიც იწვევს ადამიანის პატივისა და ღირსების შელახვას.¹¹ ფსიქოლოგიური ძალადობა გულისხმობს ქცევებს, რომელთა მიზანია, აკონტროლოს, მართოს მსხვერპლის მოქმედებები და ემოციები მის დასამორჩილებლად. ეს გამოიხატება დამამცირებელი მეტსახელების დაძახებაში, მუქარაში, ისეთი ქმედების დაბრალებაში, რომე-

⁹ Anderson M.A., Gillig M. P., Sitaker M., McCloskey K., Malloy K., Grigsby N., "Why Doesn't She Just Leave?": A Descriptive Study of Victim Reported Impediments to Her Safety, *Journal of Family Violence*, Vol.18, No.3, 2003, 149-157.

¹⁰ „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლი.

¹¹ იქვე.

ლიც მას არ ჩაუდენია და ა.შ. ფსიქოლოგიური ძალადობა შეიძლება გამოვლინდეს ცალკე ან იყოს სხვა ძალადობის ტიპის შემადგენელი ელემენტი. შესაძლებელია ფსიქოლოგიური ძალადობა უშუალოდ მსხვერპლზე არ ხორციელდებოდეს, თუმცა ოჯახის სხვა წევრებს შორის არსებული ძალადობრივი ურთიერთობები ამ პირობეც მოქმედებდეს, თუნდაც მისი ასაკის გამო.¹² მოძალადე ფსიქოლოგიური ძალადობის ელემენტების გამოყენების შემდეგ იოლად მანიპულირებს მსხვერპლით და დომინირებს მის პიროვნებაზე, მიიჩნევს, რომ მისი (ძალადობრივი) ქმედება მსხვერპლთან ურთიერთობის „გარკვევის“ ყველაზე ეფექტური საშუალებაა, რადგან სხვა არაძალადობრივი ქმედებებით ვერ იღებს იმ „შედეგს“, რომელიც მას ამ ურთიერთობიდან სურს.¹³ ფსიქოლოგიური ძალადობის არსებობის შემთხვევაში საკმაოდ რთულია მისი იდენტიფიცირება, თუმცა ისეთი სახის მტკიცებულებებით, როგორიცაა, ვიდეო-აუდიო ჩანაწერები, მოწმეთა ჩვენებები, ახსნა-განმარტებები, მისი დადასტურება შესაძლებელია;¹⁴ 3. სექსუალური ძალადობა – სექსობრივი კავშირი ძალადობით, ძალადობის მუქარით ან მსხვერპლის უმწეობის გამოყენებით; სექსობრივი კავშირი ან სექსუალური ხასიათის სხვაგვარი მოქმედება ან გარყვნილი ქმედება არასრულწლოვნის მიმართ;¹⁵ 4. ეკონომიკური ძალადობა – ქმედება, რომელიც იწვევს საკვებით, საცხოვრებელი და ნორმალური განვითარების სხვა პირობებით უზრუნველყოფის, საკუთრებისა და შრომის უფლებების განხორციელების, აგრეთვე თანასაკუთრებაში არსებული ქონებით სარგებლობისა და კუთვნილი წილის განკარგვის

¹² რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 2020 წლის 10 თებერვლის N3-7-20 განჩინება.

¹³ სამტრედიის საქალაქო სასამართლოს 2019 წლის 16 ივნისის N3/50-19 განჩინება.

¹⁴ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2019 წლის 19 ნოემბრის N3პ/2720-19 განჩინება.

¹⁵ „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლი.

უფლების შეზღუდვას.¹⁶ ამგვარი ქმედებებით პირს ეზღუდება საკუთრებაზე წვდომისა და განკარგვის უფლება, რითაც უარესდება მისი ეკონომიკური მდგომარეობა;¹⁷ 5. იძულება – ადამიანის ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური იძულება, შეასრულოს ან არ შეასრულოს მოქმედება, რომლის განხორციელება ან რომლისგან თავის შეკავება მისი უფლებაა, ან/და საკუთარ თავზე განიცადოს თავისი ნება-სურვილის სანინალმდეგო ზემოქმედება.¹⁸

4. ოჯახის წევრის ცნება

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიზნებისთვის, ოჯახის წევრად მიჩნევა: დედა, მამა, პაპა, ბებია, მეუღლე, არარეგისტრირებულ ქორწინებაში მყოფი პირი, შვილი (გერი), მინდობით აღსაზრდელი, მინდობით აღმზრდელი (დედობილი, მამობილი), დედინაცვალი, მამინაცვალი, შვილიშვილი, და, ძმა, მეუღლის მშობელი, არარეგისტრირებულ ქორწინებაში მყოფი პირის მშობელი, შვილის მეუღლე (მათ შორის, არარეგისტრირებულ ქორწინებაში მყოფი), ყოფილი მეუღლე, წარსულში არარეგისტრირებულ ქორწინებაში მყოფი პირი, მეურვე, მზრუნველი, მხარდამჭერი, მეურვეობისა და მზრუნველობის ქვეშ მყოფი პირი, მხარდამჭერის მიმღები, აგრეთვე პირები, რომლებიც მუდმივად ეწევიან ან ეწეოდნენ ერთიან საოჯახო მეურნეობას.¹⁹

სამართალწარმოების პრაქტიკაში აღსანიშნავია რამდენიმე ფაქტი იმ პირებთან დაკავშირებით, რომლებიც ეწეოდნენ ან ეწევიან ერთიან საოჯახო მეურნეობას. მოცემული ნაწილი მოიაზრებს პირებს, რომლებიც ერთად ცხოვრობდნენ გარკვეული პერიოდის

¹⁶ Glossary Of Definitions of Rape, Femicide and Intimate Partner Violence, European Institute for Gender Equality, 2017, 46.

¹⁷ თელავის საქალაქო სასამართლოს 2019 წლის 12 აპრილის N3/25-19 განჩინება.

¹⁸ „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლი.

¹⁹ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-111 მუხლის შენიშვნა.

განმავლობაში და უწყვეტად ეწეოდნენ ერთიან საოჯახო მეურნეობას ანუ ცხოვრობდნენ როგორც ოჯახი და ინაწილებდნენ სახლის მოვლასთან დაკავშირებულ ფუნქციებს. აქ მოიაზრება როგორც სახლის დასუფთავებისა და მოწესრიგების საქმიანობა, აგრეთვე კომუნალური გადასახადების განაწილება. თუმცა მოცემულ შემთხვევაში კანონი არ აკონკრეტებს ერთიანი საოჯახო მეურნეობის ვადებსა და ფორმებს, აქედან გამომდინარე, საინტერესოა უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა, რომლის მიხედვითაც, ერთ-ერთ საქმეზე სასამართლომ მოძალადე და მსხვერპლი არ ჩათვალა პირებად, რომლებიც ეწეოდნენ ერთიან საოჯახო მეურნეობას, ვინაიდან, სასამართლოს შეფასებით, მათი თანაცხოვრების პერიოდი შეადგენდა 6 დღეს, რაც ვერ მიიჩნევა საოჯახო მეურნეობისთვის საკმარის დროდ.²⁰

5. სტამბულის კონვენცია

2014 წლის 19 ივნისს საქართველომ ხელი მოაწერა „ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის პრევენციისა და აღკვეთის შესახებ“ ევროპის საბჭოს კონვენციას (სტამბულის კონვენცია), 2017 წლის 5 აპრილს მოახდინა მისი რატიფიცირება. ოჯახში ძალადობასთან მიმართებით სტამბულის კონვენციის შედეგი არის ის, რომ კონვენციასთან შესაბამისობის მიზნით ქვეყანაში მოქმედ 25-მდე კანონში განხორციელდა ცვლილება.

სტამბულის კონვენციით, ქალთა მიმართ ძალადობა და ოჯახში ძალადობა ველარ ჩაითვლება ადამიანების პირად საქმედ, სახელმწიფოები ვალდებული არიან, ყოვლისმომცველი და ინტეგრირებული პოლიტიკის გზით, იზრუნონ ძალადობის პრევენციაზე, დაიცვან მსხვერპლნი და დასაჯონ კანონდამრღვევები.²¹ კონვენციის

---

²⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2017 წლის 17 იანვრის N487აპ-16 განაჩენი.

²¹ ესტერი მ., ლილეო ს., დოკუმენტების კრებული ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახური ძალადობის აღკვეთისა და პრევენციის შესახებ ევროპის საბჭოს კონვენციით განსაზღვრულ ასპექტებზე, ქალთა მიმართ ძალადობის პრევენცია: სტამბოლის კონვენციის მე-12 მუხლის კომენტარი, 2014, 6.

მიღებით მთავრობები ვალდებულები ხდებიან, შეცვალონ შიდა კანონმდებლობა, გაატარონ პრაქტიკული ღონისძიებები და გამოყონ რესურსები ქალებზე ძალადობისა და ოჯახში ძალადობისადმი ნულოვანი ტოლერანტობის პოლიტიკის გასატარებლად. ასეთი ძალადობის პრევენცია და აღკვეთა აღარაა მხოლოდ კეთილი ნების საკითხი, ის სამართლებრივად სავალდებულოა.²²

III. 126¹-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათალისწინებული ქმედების შემადგენლობა

126¹-ე მუხლის პირველი ნაწილი დისპოზიციური შემადგენლობით მოიცავს ოჯახის ერთი წევრის მიერ ოჯახის სხვა წევრის მიმართ ძალადობას, სისტემატურ შეურაცხყოფას, შანტაჟს ან დამცირებას, რამაც გამოიწვია ფიზიკური ტკივილი ან ტანჯვა და რასაც არ მოჰყოლია სისხლის სამართლის კოდექსის 117-ე, 118-ე ან 120-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი.

1. ქმედების ობიექტური შემადგენლობა **1.1. ოჯახის ერთი წევრის მიერ ოჯახის სხვა წევრის მიმართ ძალადობა**

126¹-ე მუხლის პირველი ნაწილის დისპოზიციური მოცემულობა მოიაზრებს ოჯახის ერთი წევრის მიერ მეორის მიმართ განხორციელებულ ძალადობას. ოჯახის წევრის განმარტება მოცემულია სისხლის სამართლის კოდექსის მე-11¹ მუხლის პენიშვნაში, ხოლო რაც შეეხება ძალადობას, უნდა ითქვას, რომ მისი სიტყვასიტყვითი განმარტება ნორმის მიზნებისთვის საკმაოდ მნიშვნელოვანია. სამართლის ნორმის განმარტება ხომ გულისხმობს მისი შინაარსის გარკვევას, ე.ი იმის დადგენას, თუ რა ჩააქსოვა მასში კანონმდებელმა.²³ ძალადობა, კლასიკური გაგებით, არის ყოველგვარი ქმედება ან სიტყვა, რომელსაც შეუძლია ადამიანი შეურაცხყოს, ზიანი

---

²² <shorturl.at/noMO5> [13.12.2021]

²³ ინწკირველი გ., სახელმწიფოსა და სამართლის ზოგადი თეორია, 2003, 171.

მოუტანოს მას ან შეუღალას კანონით მინიჭებული უფლებები. ძალადობის დროს ოჯახის ერთი წევრის მიერ ითრგუნება მეორე ადამიანის ნება, ილახება მისი ხელშეუხებლობა, ღირსება და თავისუფლება.²⁴ მსგავსი მოპყრობა განსაკუთრებით საზარელია მაშინ, როდესაც მას სუსტი და დაუცველი არსებების მიმართ სჩადიან. როგორც წესი, სწორედ ასეც ხდება. ძალადობას შეიძლება ახორციელებდეს ერთი ადამიანი ან ადამიანთა ჯგუფი.²⁵

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის განმარტებით, ძალადობა არის ფიზიკური ძალის ან ძალაუფლების განზრახ გამოყენება რეალური ან მუქარის სახით მიმართული საკუთარი თავის, სხვა პირის, პირთა ჯგუფის ან თემის წინააღმდეგ, რომლის შედეგიც არის სხვა პირთა სხეულის დაზიანება, სიკვდილი, ფსიქოლოგიური ტრავმა, გადახრები განვითარებაში ან სხვადასხვა სახის ზიანი.²⁶

საკანონმდებლო თვალსაზრისით კი ძალადობა ეს არის საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 126-ე მუხლით გათვალისწინებული ქმედება – ცემა ან სხვაგვარი ძალადობა.²⁷ მაშასადამე, მნიშვნელოვანია იმის გააზრება, რომ კანონმდებელმა 126¹-ე მუხლში (ოჯახში ძალადობა) გამოიყენა 126-ე მუხლის (ძალადობა) შემადგენლობა, რითაც ერთგვარად ოჯახში ძალადობა განმარტა კიდევ.

1.1.1. ძალადობის ერთჯერადი ხასიათი

1.1.1.1. ცემა

ცემა ძალადობის ერთ-ერთი სახეა და ნიშნავს სხვა პირის სხეულზე ერთდროულად რამდენიმე დარტყმას, რომელიც დაზარალე-

---

²⁴ Prevention and Early Intervention for Domestic Violence, Brenda J. Simpson & Associates, 2014, 5.

²⁵ ბერიკაშვილი ნ., გენდერული პრობლემატიკა საქართველოში, ქალთა განათლებისა და ინფორმაციის საერთაშორისო ცენტრი, 2002, 15.

²⁶ თავართქილაძე ე., დავითაშვილი ქ., შარაბიძე ი., ბავშვზე ძალადობის ძირითადი საკითხები, თბილისი, 2011, 11.

²⁷ შეად., საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 126-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

ბულში აღძრავს ფიზიკურ ტკივილს. ისეთი ფიზიკური დარტყმები, რომელთაც არ მოჰყოლია ფიზიკური ტკივილი, ცემად არ განიხილება (ამან შეიძლება გამოიწვიოს სამოქალაქო პასუხისმგებლობა შეურაცხყოფისთვის). ასევე არ განიხილება ცემად ერთჯერადი დარტყმა, თუნდაც მან ფიზიკური ტკივილი გამოიწვიოს ადამიანში, ვინაიდან ასეთი ერთჯერადი დარტყმა ჩაითვლება სხვაგვარ ძალადობად. ცემა ადამიანის სხეულზე ტოვებს გარკვეულ კვალს, შესაძლოა ეს იყოს დაბეჭდილობა, შეწითლება ან სხვა თვალისათვის ხილული დეფორმაცია.²⁸

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განმარტებით, ცემა გამოიხატება დაზარალებულის სხეულზე არაერთ დარტყმაში, რამაც შესაძლებელია გამოიწვიოს სხეულის ანატომიური მთლიანობის დარღვევა ან მხოლოდ ფიზიკური ტკივილი. სწორედ დარტყმების რაოდენობა/ინტენსივობა განასხვავებს ცემას სხვაგვარი ძალადობისგან, რომელიც გამოიხატება ერთჯერად ძალადობრივ ქმედებაში.²⁹

1.1.1.2. სხვაგვარი ძალადობა

სხვაგვარი ძალადობა იმით განსხვავდება ცემისაგან, რომ იგი შეიძლება გამოიხატოს ერთჯერად ძალმომრეობით აქტში (ხელის გარტყმა სახეში) ან საერთოდ არ იყოს დაკავშირებული დარტყმასთან (თმების მოქაჩვა, პანლურის ამოკვრა, ხელების გადაგრეხა), თუმცა აღნიშნული სწორედ სხვაგვარი ძალადობის კვალიფიკაციას იღებს. აქაც, რა თქმა უნდა, მნიშვნელოვანია მსხვერპლმა განიცადოს ფიზიკური ტკივილი. იშვიათ შემთხვევაში სხვაგვარი ძალადობა შეიძლება იყოს ერთჯერადი ხასიათის, მაგალითად, ფრჩხილის ამოძრობა ანთებული სიგარეტის ტანზე მიწვა.³⁰

²⁸ ლეკვეიშვილი მ., თოდუა ნ., მამულაშვილი გ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი I, მე-5 გამოცემა, თბილისი, 2014, 119.

²⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 10 აპრილის N792აპ-19 განაჩენი.

³⁰ ლეკვეიშვილი მ., თოდუა ნ., მამულაშვილი გ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი I, მე-5 გამოცემა, თბილისი, 2014, 122.

1.1.2. ძალადობის სისტემატური ხასიათი

1.1.2.1. სისტემატური ცემა

სისტემატურია ცემა მაშინ, როდესაც იგი ჩადენილია სამჯერ მაინც, თანაც დროის ხანმოკლე ინტერვალის დაშორებით. ეს იმას ნიშნავს, რომ პირველი ცემით მიყენებული ფიზიკური და ფსიქიკური ტკივილი ჯერაც არაა გამქრალი და მსხვერპლს სცემენ მეორედ, შემდეგ მესამედ და ა.შ. მნიშვნელობა არ ენიჭება, ეს ქმედებები ერთიანი განზრახვითაა მოცული, თუ დამოუკიდებელი. რა თქმა უნდა, მოცემულ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია ფიზიკური ტკივილის არსებობაც.³¹

ძალადობის სისტემატურობა გულისხმობს დროის მცირე მონაკვეთში ჩადენილ ორზე მეტ აქტს, რომელიც ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში ინდივიდუალურად, საქმის გარემოებების მიხედვით უნდა შეფასდეს (ამასთან, სისტემატურობის გამოსაკვეთად კონკრეტული თარიღების მითითებას გადამწყვეტი მნიშვნელობა არ გააჩნია).³² სასასამართლოს განმარტებით, „სისტემატური ნიშნავს დროის ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში ქმედებების განხორციელებას ინტენსიურად, განმეორებითობის გარკვეული ხარისხით“³³.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს შეფასებით, სისტემატურობა უკავშირდება ძალადობის განხორციელებას გარკვეული პერმანენტულობით, ანუ ქმედება მეორდება გამუდმებით, განუწყვეტლივ და რეგულარულად, რაც ქმნის გარკვეულ სისტემას. ამ თვალსაზრისით, გამეორება, ე.ი. მომდევნო ქმედება მინიმუმ ორჯერ მაინც უნდა იქნეს ჩადენილი, რათა გამოიკვეთოს სისტემატურობის ელემენტი და ცხადი გახდეს, რომ ძალადობას გააჩნია არაერთგზისი რეციდივი. შესაბამისად, როდესაც ქმედებები დრო-

---

³¹ იქვე, 120.

³² ხატიაშვილი გ., საქართველოს საერთო სასამართლოების მნიშვნელოვანი განმარტებები ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებულ საქმეებზე, თბილისი, 2019, 126-129.

³³ ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს 2017 წლის 18 ნოემბრის განჩინება.

ის ინტერვალთ საკმაოდ დაშორებულია ერთმანეთისგან, არ შეიძლება მივიჩნიოთ სისტემატურად. ამდენად, სისტემატურობა გამოკვეთილია მაშინ, როდესაც ძალადობრივ ქმედებებს შორის არსებული დროის პერიოდი იმდენად ხანმოკლეა, რომ დაზარალებული კვლავ განიცდის პირველი ქმედებით მიყენებულ ზიანს.³⁴

უზენაესმა სასამართლომ სისტემატურ ძალადობად არ შეაფასა ისეთი ქმედება, რომელიც პირველად განხორციელდა მაისის დასაწყისში, ხოლო მეორედ – ოქტომბრის ბოლო რიცხვებში. სასამართლოს შეფასებით, ეს იმდენად ხანგრძლივი პერიოდია, რომ პირველ შემთხვევაში ჩადენილი ძალადობრივი ქმედების ხასიათისა და ხერხის (შუბლის არეში ხელის ერთხელ დარტყმა) გათვალისწინებით, წარმოუდგენელია, გაცდილი ფიზიკური ტკივილი ამ ხნის განმავლობაში ისეთი ინტენსივობით შენარჩუნებულიყო, რომ მას სისტემატური ძალადობისთვის დამახასიათებელი ელფერი შეეძინა, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც დაზარალებულის განმარტებით, დაახლოებით ორი კვირა ანუხებდა ტკივილი.³⁵

1.1.2.2. სისტემატური სხვაგვარი ძალადობა

სისტემატურ სხვაგვარ ძალადობაში იგულისხმება თმებით თრევა, დაკანვრა, ყურის აწევა, სილის გარტყმა, ანთებული სანთებელით ან სიგარეტით ზემოქმედება. აღსანიშნავია ისიც, რომ სხვაგვარი ძალადობა უნდა განხორციელდეს მოცემულ შემთხვევაში სისტემატურად, იმ დოზით, რომ დაზარალებულში ფიზიკურ ტკივილს იწვევდეს. სისტემატური სხვაგვარი ძალადობა შეიძლება ჩადენილ იქნეს უმოქმედობითაც. მაგალითად, პირი ღამით სახლის კარს არ უღებს თავის მეუღლეს და გარეთ ტოვებს, ამას აკეთებს სისტემატურად.³⁶ ასევე, უნდა ითქვას, რომ სისტემატურ სხვაგვარ

³⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2020 წლის 29 მაისის N733აპ/-18 განაჩენი.

³⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2020 წლის 5 მაისის N747აპ/-18 განაჩენი.

³⁶ ლეკვეიშვილი მ., თოდუა ნ., მამულაშვილი გ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი I, მე-5 გამოცემა, თბილისი, 2014, 122.

ძალადობას შეუძლია გამოიწვიოს ფსიქიკური ტანჯვა.³⁷ ხშირ შემთხვევაში სხვაგვარი ძალადობა სისტემატური ხასიათისაა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლომ ჩამოაყალიბა ძალადობასთან მიმართებით სისტემატურობის მახასიათებლები: 1. ძალადობის პერმანენტულობა – ერთხელ ან ორჯერ ჩადენილი ძალადობა შეუძლებელია იყოს სისტემატური, ე.ი. მომდევნო ქმედება მინიმუმ ორჯერ მაინც უნდა იქნეს ჩადენილი, რათა გამოიკვეთოს სისტემატურობის ელემენტი; 2. დროის მცირე ინტერვალები – ყოველი მომდევნო ძალადობის ინტერვალი არ უნდა იყოს იმდენად ხანგრძლივი, რომ განცდილი ტკივილი განელდეს და ვეღარ მიალწიოს ტანჯვის ხარისხს; 3. ინტენსივობა – ძალადობას უნდა ჰქონდეს ხშირი, მუდმივი, უწყვეტი და რეგულარული ხასიათი. ამასთან, სისტემატური ძალადობის ფაქტი უნდა შეფასდეს ინდივიდუალურად, ყოველი კონკრეტული საქმის გარემოებების გათვალისწინებით.³⁸

1.2. სისტემატური შეურაცხყოფა

სისტემატურ შეურაცხყოფაში მოიაზრება სისტემატური სიტყვიერი შეურაცხყოფა. მაგალითად, გინება, უხამსი სიტყვების დაძახება და ა.შ. სიტყვიერ შეურაცხყოფას შედეგად შესაძლოა მოჰყვეს მორალური ტანჯვა, რაც უკვე საკმარისია დასჯადობისთვის. სიტყვიერი, ანუ ვერბალური შეურაცხყოფა გამოიხატება უხამსი ფრაზებით ან თუნდაც ხუმრობით, კომენტარებით ან შეკითხვებით, რომელიც ეხება დაზარალებულის პირად ცხოვრებას ან ცხოვრების სტილს.

1.3. შანტაჟი და დამცირება

126¹-ე მუხლის პირველი ნაწილის დისპოზიცია ოჯახური ძალადობის ობიექტური შემადგენლობის ერთ-ერთ ელემენტად მოიაზ-

---

³⁷ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 126 მუხლის 1¹ ნაწილი.

³⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2020 წლის 5 მაისის N747აპ-18 განჩინება.

რებს შანტაჟსა და დამცირებას. შანტაჟში იგულისხმება სახელის გამტეხი ცნობების გახმაურების მუქარა. ამასთანავე, არა აქვს მნიშვნელობა, ეს ცნობები მოგონილია თუ რეალური. მთავარია, იგი იყოს ისეთი, რომ სახელს უბღალავდეს პიროვნებას საზოგადოების თვალში (მაგალითად, პირს ემუქრებიან, რომ დააბრალებენ დანაშაულის ჩადენას, გაავრცელებენ ინფორმაციას, თითქოს ჰომოსექსუალია ან ეწევა გარყვნილ ცხოვრებას, ნარკომანია და ა.შ).³⁹

დამცირება მოიაზრებს ისეთ ქმედებებს, როგორიცაა, სახეში შეფურთხება, ადამიანის გატივცლება, თავზე საჭმლის დასხმა, ტანსაცმლის შემოხვევა სხვათა თანდასწრებით და ა.შ. მოცემული ქმედება მიზნად ისახავს წარმოაჩინოს დაზარალებულის უსუსურობა და არაფრად ჩააგდოს მისი პატივი და ღირსება. მაგალითად, ალკოჰოლით მთვრალმა პირმა დროებით საცხოვრებელ სახლში, სხვა პირს, იმ მოტივით, რომ დაზარალებულის დედა მათი შეუღლების წინააღმდეგი იყო, დაუწყო ჩხუბი, აგინა, გალანძლა უშვერი სიტყვებით, ჩაავლო თმაში ხელი, ძლიერად მოქაჩა, ნააქცია და იატაკზე ათრია, რა დროსაც დაზარალებულმა განიცადა ტანჯვა, დამცირება და ფიზიკური ტკივილი.⁴⁰

შანტაჟი და დამცირება ფსიქოლოგიური ძალადობის ფორმებია და უნდა აღინიშნოს, რომ კვალიფიკაციის კონტექსტში ისინი უნდა ინვესტირდეს მორალურ ტანჯვას. თუ ერთჯერადად, თუმცა მძიმე ხასიათისა და ინტენსივობის დამამცირებელი მოპყრობაა, ქმედება შესაძლებელია დაკვალიფიცირდეს სისხლის სამართლის კოდექსის 144³-ე მუხლით, კერძოდ, დამამცირებელი ან არაადამიანური მოპყრობა. ე.ი პირის დამცირება ან იძულება, არაადამიანურ, პატივისა და ღირსების შემლახავ მდგომარეობაში ჩაყენება, რაც მას

³⁹ ლეკვეიშვილი მ., თოდუა ნ., მამულაშვილი გ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი I, მე-5 გამოცემა, თბილისი, 2014, 219.

⁴⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2021 წლის 20 ოქტომბრის N1007აპ-19 განჩინება.

ძლიერ ფიზიკურ, ფსიქიკურ ტკივილს ან მორალურ ტანჯვას აყენებს.⁴¹

1.4. ფიზიკური ტკივილი და მორალური ტანჯვა 126¹-ე მუხლის შემადგენლობაში

126¹-ე მუხლის სავალდებულო ნიშანია ქმედების შედეგად ტკივილისა და ტანჯვის გამოწვევა. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია გაირკვეს, დაზარალებულმა განიცადა თუ არა ტკივილი ან ტანჯვა ძალადობის შედეგად. ტკივილი იწვევს უსიამოვნო შეგრძნებას და დაკავშირებულია ქსოვილის რეალურ და პოტენციურ დაზიანებასთან, ხოლო ფსიქიკური ტანჯვა არის უსიამოვნო გრძნობით გამოწვეული წვალება, ხანგრძლივი და აუტანელი წუხილი.⁴² ფიზიკური ან ფსიქიკური ტანჯვა გაგებულ უნდა იქნეს როგორც ხანგრძლივი და აუტანელი ფიზიკური ან ფსიქიკური ტკივილი ან წუხილი, რომელსაც პირი განიცდის ძალადობის შედეგად. ამ ფაქტორის გარეშე ოჯახში ძალადობის მუხლით კვალიფიკაცია გამორიცხებულია.⁴³

ფიზიკური ტკივილის ან მორალური ტანჯვის დადგენა ხდება სასამართლოს სამედიცინო ან ფსიქოლოგიური ექსპერტიზით. პრაქტიკული თვალსაზრისით, ექსპერტიზის დადგენილებაში გამოძიებლის მთავარი შეკითხვა სწორედ ფაქტია, განიცადა თუ არა დაზარალებულმა ფსიქოლოგიური ტანჯვა ან აქვს თუ არა დაზიანებები სხეულზე და განიცადა თუ არა ტკივილი. გარდა ამისა, ხშირ შემთხვევაში, აუცილებელია მოწმეთა ჩვენებები იმის დასადაგენად, განიცადა თუ არა ტკივილი ან ტანჯვა პირმა.

---

⁴¹ ხატიაშვილი გ., სახელმძღვანელო ქალთა და ბავშვთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებზე, თბილისი, 2021, 41.

⁴² იქვე, 126-129; ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს 2017 წლის 8 ნოემბრის განაჩენი.

⁴³ ლეკვეიშვილი მ., თოდუა ნ., მამულაშვილი გ., სისხლის სამართლის კერძო წაწილი, წიგნი I, მე-5 გამოცემა, თბილისი, 2014, 122.

ოჯახში ძალადობის დანაშაულის კონსტრუქცია იმგვარია, რომ იგი სავალდებულოდ ითხოვს დაზარალებულის მხრიდან იმის გარკვევას, განიცადა თუ არა მან ფიზიკური ტკივილი ან ტანჯვა, რაც ზოგჯერ არასწორადაა გაგებული და მიიჩნევა, რომ ფიზიკური ტკივილი ან ტანჯვა დაზარალებულის მხრიდან გაკეთებული შეფასების მიხედვით უნდა დადგინდეს და ემყარებოდეს ე.წ. „სუბიექტურ ტესტს“, ანუ დაზარალებულის სუბიექტურ შეფასებას იმის თაობაზე, რომ მან განიცადა ფიზიკური ტკივილი ან ტანჯვა, რაც ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, მართებულად არ უნდა ჩაითვალოს და შეფასება უნდა მოხდეს ასევე, ე.წ. „ობიექტური ტესტირაც“, ანუ იმის დადგენით, მოცემულ კონკრეტულ შემთხვევაში პირი ობიექტურად განიცდიდა თუ არა ფიზიკურ ტკივილს ან ტანჯვას. მაგალითად, თუ საკმარისი მტკიცებულებებით უტყუარად დასტურდება, რომ დაზარალებულს გამეტებით ურტყეს ხელები და ფეხები სახის არეში, მაგრამ იგი სასამართლო სხდომაზე მაინც განაცხადებს, რომ არ განუცდია ფიზიკური ტკივილი, სასამართლო არ უნდა შეიზღუდოს დაზარალებულის განმარტებით და თავად უნდა შეაფასოს, მოცემულ შემთხვევაში განხორციელებული ძალადობა, თავისი ხასიათითა და მასშტაბურობით, ობიექტურად გამოიწვევდა თუ არა ტკივილს.⁴⁴

ტკივილის განცდისა და მორალური ტანჯვის ფაქტი უნდა დადგინდეს მტკიცებულებებით, უპირველესად, ეს არის ექსპერტიზის დასკვნა, შემდეგ – დაზარალებულის ჩვენება და სხვა მოწმეთა ჩვენებები. იმ შემთხვევაში, თუ დაზარალებული დუმს და ექსპერტიზის დასკვნით არ დასტურდება დაზარალებულის სხეულზე დაზიანების ფაქტი, განსახილველი მუხლით კვალიფიკაცია შეუძლებელია.⁴⁵ სრულიად მართლებულია თბილისის საქალაქო სასამართლოს მსჯელობა ერთ-ერთ საქმეზე, სადაც ბრალდებულის მიმართ

⁴⁴ კოჭლამაზაშვილი ბ., ოჯახში ძალადობის საქმეების განხილვის თავისებურებები სასამართლოში, სისხლის სამართლის აქტუალური საკითხები, N2, 2017, 55.

⁴⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 8 სექტემბრის N1/2594-16 განაჩენი; თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 11 მაისის N1/4873-16 განაჩენი.

გამოიტანა გამამტყუნებელი განაჩენი, იმის მიუხედავად, რომ დაზარალებულმა უარი განაცხადა ბრალდებული მეუღლის წინააღმდეგ ჩვენების მიცემაზე. სასამართლომ აღნიშნა:

„მართალია, სასამართლო სხდომაზე დაზარალებულს განცდილ ფიზიკურ ტკივილთან დაკავშირებით არ უსაუბრია, მაგრამ სასამართლოს მიაჩნია, რომ მხოლოდ მისი სუბიექტური აღქმა არ შეიძლება იყოს დანაშაულებრივი ქმედების განმსაზღვრელი. მაგალითად, 10-12 თვის ბავშვის მიმართ განხორციელებული ფიზიკური ძალადობა არის თუ არა ფიზიკური ტკივილის გამომწვევი, სასამართლოს აზრით, უნდა შეფასდეს არამარტო სუბიექტური, არამედ ობიექტური კრიტერიუმების გათვალისწინებითაც, წინააღმდეგ შემთხვევაში გამოდის, რომ ფიზიკური ტკივილის მიყენების ფაქტის დადგენა ნებისმიერ შემთხვევაში ობიექტურად შეუძლებელია, რამეთუ ამ ასაკის ბავშვების აბსოლუტური უმრავლესობა ვერბალურად ვერ გამოთქვამს ემოციებსა და გრძნობებს“.⁴⁶

1.5. შედეგის აუცილებლობა 126¹-ე მუხლის შემადგენლობაში

დანაშაულის ფორმალურ და მატერიალურ ცნებას შორის საკმაოდ დიდი განსხვავებაა. პირველი მათგანი სასჯელის მუქარით აკრძალული ქმედებაა,⁴⁷ მაშინ, როდესაც მეორე გამოხატავს დასჯადი ქმედების შინაარსის თვისობრივ დახასიათებას.⁴⁸ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-7 მუხლის პირველი ნაწილი შეიცვას ფორმალური და მატერიალური დანაშაულის ცნებას. ეს უკანასკნელი მოიზრებს ისეთი ქმედების დანაშაულებრივ ხასიათს,

---

⁴⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლის 2017 წლის 17 მაისის N1/2317-16 განაჩენი.

⁴⁷ წერეთელი თ., ტყეშელაშვილი გ., საქართველოს სსრ სისხლის სამართლის კოდექსის კომენტარები, თბილისი, 1976. 43.

⁴⁸ ტურავა მ., სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოცემა, თბილისი, 2013, 47.

რომლიც იწვევს ან არ იწვევს ზიანს და სწორედ ზიანს ანიჭებს კვალიფიკაციისთვის მნიშვნელობას.⁴⁹

126¹-ე მუხლი ეფუძნება კანონმდებლის ნებას, რომ ძალადობას არ უნდა მოჰყვეს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული 117-ე, 118-ე ან 120-ე მუხლებით გათვალისწინებული შედეგი. აუცილებელია განიმარტოს აღნიშნული დისპოზიცია და დადგინდეს, რა ფარგლებს გულისხმობს მოცემულ შემთხვევაში ნორმა. ოჯახში ძალადობის შედეგი (ავადმყოფური მდგომარეობა) 6 დღემდე უნდა დამთავრდეს. მოცემულ შემთხვევაში ხერხს და საშუალებას კვალიფიკაციისთვის არ აქვს მნიშვნელობა.

117-ე მუხლით გათვალისწინებული შემადგენლობისთვის (ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება) მიყენებული დაზიანება შრომისუნარიანობის 1/3-ზე მეტით, ანუ სულ მცირე 33%-ით დაკარგვასთან ასოცირდება. მოცემულ შემთხვევაში შრომისუნარიანობის მყარი დაკარგვაა 120 დღეზე მეტი ვადით. რაც შეეხება 118-ე მუხლს (ჯანმრთელობის განზრახ ნაკლებად მძიმე დაზიანება) აქ შრომისუნარიანობა იკარგება 1/3-ზე ნაკლებად, ანუ 10-33%-მდე, შესაბამისად, – 21-დან 120 დღემდე ვადით. ხოლო 120-ე მუხლი (ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება) მოიაზრებს ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლას 5-10%-მდე, ანუ ავადმყოფური მდგომარეობა გრძელდება 6-21 დღემდე, შრომისუნარიანობის მოშლა კი ხდება უმნიშვნელოდ.⁵⁰

სისხლის სამართლის კოდექსის 126¹-ე მუხლი, შედეგის თვალსაზრისით, მოიაზრებს, რომ ზემოხსენებული მუხლებით გათვალისწინებული შედეგი მას არ უნდა მოჰყვეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში, იქნება ერთობლიობა. აქედან გამომდინარე, 126¹-ე მუხლით გათვალისწინებული ქმედება უნდა იწვევდეს ჯანმრთელობის ისეთ დაზიანებას, რომელიც 6 დღემდე გაქრება.

⁴⁹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2016 წლის 23 მარტის N1/პ-165-16 განაჩენი.

⁵⁰ შეად., ლეკვეიშვილი მ., თოდუა ნ., მამულაშვილი გ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი I, მე-5 გამოცემა, თბილისი, 2014.

117-ე მუხლი ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება

- შრომისუნარიანობის დაკარგვის ტიპი - მყარი
- შრომისუნარიანობის დაკარგვა - 10-33%
- ავადმყოფური მდგომარეობა - 120 დღეზე მეტი

118-ე მუხლი ჯანმრთელობის განზრახ ნაკლებად მძიმე დაზიანება

- შრომისუნარიანობის დაკარგვის ტიპი - ხანგრძლივი
- შრომისუნარიანობის დაკარგვა - 5-10%
- ავადმყოფური მდგომარეობა 21-120 დღემდე

120-ე მუხლი ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება

- შრომისუნარიანობის დაკარგვის ტიპი - ხანმოკლე
- შრომისუნარიანობის დაკარგვა - 5% ამდე
- ავადმყოფური მდგომარეობა 6-21 დღემდე

126¹-ე მუხლი ოჯახში ძალადობა

- შრომისუნარიანობის დაკარგვის ტიპი - უმნიშვნელო
- შრომისუნარიანობის დაკარგვა - 0%
- ავადმყოფური მდგომარეობა 6 დღემდე

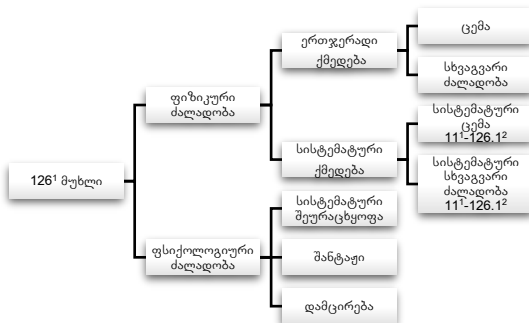
1.6. შეჯამება

126¹-ე მუხლის საკანონმდებლო დეფინიცია თავის თავში მოიცავს 126-ე მუხლის ცნებას. ეს არცაა გასაკვირი, ნორმის სისტემური განმარტებიდან გამომდინარე,⁵¹ ოჯახში ძალადობა სპეციალური ნორმაა. ყურადღების მიღმა არ უნდა დარჩეს ის ფაქტი, თუ როგორ განიმარტება ძალადობის მარტივი შემადგენლობა და როგორ მოიცავს მას 126¹-ე მუხლი. აქ გასათვალისწინებელია ერთი მნიშვნელოვანი გარემოება, რომელიც არსებობს 126-ე და 126¹-ე მუხლებს შორის, კერძოდ, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 126-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, კრიმინალიზებულია ცემა ან სხვაგვარი ძალადობა, რომელმაც დაზარალებულის ფიზიკური ტკივილი გამოიწვია, მაგრამ არ მოჰყოლია სისხლის სამართლის კოდექსის 120-ე მუხლით (ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება) გათვალისწინებული შედეგი. ამ შემთხვევაში ქმედება ხორციელდება იმ პირებს შორის, რომლებიც ერთმანეთის

⁵¹ დვალიძე ი., თუმანიშვილი გ., გვენეტაძე ნ., კაზუსის ამოხსნის მეთოდика სისხლის სამართალში, თბილისი, 2016, 81-82.

ოჯახის წევრები არ არიან. იმ შემთხვევაში, თუ ოჯახის ერთი წევრი მეორე წევრის მიმართ განახორციელებს ზემოაღნიშნულ შემადგენლობას, კვალიფიკაცია მოხდება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 126¹-ე მუხლით, როგორც სპეციალური ნორმით და არა 126-ე მუხლით.⁵² გასათვალისწინებელია ისიც, რომ 126-ე მუხლის 1²-ლი ნაწილის თანახმად, დანაშაულია სისტემატური ცემა ან სხვაგვარი ძალადობა, რომელმაც გამოიწვია პირის ფიზიკური ან ფსიქიკური ტანჯვა, მაგრამ არ მოჰყოლია საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 117-ე ან 118-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი. მაშასადამე, იმ შემთხვევაში, თუ ოჯახის ერთი წევრი სისტემატურად ფიზიკურად ძალადობს ოჯახის სხვა წევრზე, ქმედების კვალიფიკაცია მოხდება 11¹-126-ე მუხლის 1²-ლი ნაწილით და არა 126¹-ე მუხლით, ვინაიდან ეს უკანასკნელი ვეღარ გამოდგება სისტემატური ფიზიკური ძალადობის შესაფასებლად.⁵³ ამდენად, ოჯახის წევრის მიმართ სისტემატური ფიზიკური ძალადობის დროს ქმედების კვალიფიკაცია უნდა მოხდეს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 11¹-126-ე მუხლის 1²-ლი ნაწილით და არა ძალადობის მარტივი შემადგენლობით.⁵⁴

ოჯახში ძალადობის საკანონმდებლო კონსტრუქცია ასე გამოიყურება:

⁵² ხატიაშვილი გ., სახელმძღვანელო ქალთა და ბავშვთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებზე, თბილისი, 2021, 51.

⁵³ იქვე.

⁵⁴ საქართველოს უზენაესის სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2019 წლის 5 აპრილის N617აპ-18 განაჩენი.

2. ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა

2.1. განზრახვის ელემენტები 126¹-ე მუხლის შემადგენლობაში

ქართული სისხლის სამართალში განზრახვა სამკომპონენტია: ცოდნა იმისა, რასაც მოქმედი აკეთებს, ნებელობა იმისა, რასაც სჩადის და მართლწინააღმდეგობის შეგნება.⁵⁵ ოჯახში ძალადობა განზრახი დანაშაულია. იგი შეიძლება ჩადენილ იქნეს როგორც პირდაპირი, ისე არაპირდაპირი განზრახვით. ოჯახში ძალადობის ამსრულებელს პირდაპირი განზრახვის დროს გაცნობიერებული აქვს მის მიერ ჩადენილი ქმედების (ცემის, სხვაგვარი ქმედების) მართლსაწინააღმდეგო ხასიათი, ითვალისწინებს მის მიერ ჩადენილი ქმედების შედეგს (ფიზიკური ტკივილის მიყენება, მორალური ტანჯვის განცდა) და სურს ეს შედეგი ან გაცნობიერებული აქვს ასეთი შედეგის დადგომის გარდაუვალობა. რაც შეეხება არაპირდაპირი განზრახვით ჩადენილი ოჯახური ძალადობის ფარგლებს, აქ მოქმედს გაცნობიერებული აქვს ქმედების მართლსაწინააღმდეგო ხასიათი, ითვალისწინებს ასეთი შედეგის დადგომის შესაძლებლობას, შედეგი არ სურს, მაგრამ იგი თავისი ქმედებით შეგნებულად უშვებს ან გულგრილად ეკიდება ასეთი შედეგის დადგომის შესაძლებლობას.⁵⁶

2.2. გაუფრთხილებლობის ელემენტები 126¹-ე მუხლის შემადგენლობაში

გაუფრთხილებლობითი დანაშაულის კონსტრუქციას საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-10 მუხლი აყალიბებს, რომელიც გაუფრთხილებლობას ყოფს თვითიმედოვნებად და დაუდევრობად. გაუფრთხილებლობის შინაარსის გათვალისწინებით, სისხლის სამართლის კოდექსის 126¹-ე მუხლი, მისი საკანონმდებ-

---

⁵⁵ ტურავა მ., სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოცემა, თბილისი, 2013, 265.

⁵⁶ ლეკვეიშვილი მ., თოდუა ნ., მამულაშვილი გ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი I, მე-5 გამოცემა, თბილისი, 2014, 124.

ლო კონსტრუქციიდან გამომდინარე, შეუძლებელია ჩადენილ იქნეს გაუფრთხილებლობით.

3. მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოებები

ცემა ან სხვაგვარი ძალადობა არ გამოიწვევს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას ოჯახში დანაშაულისთვის, თუ იგი ჩადენილია მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავ გარემოებში. ოჯახური ძალადობის დროს უნდა შემოწმდეს, მიყენებული ზიანი ან/და თავდასხმა ხომ არ იყო აუცილებელ მოგერიების ფარგლებში, რაზე დაყრდნობითაც ოჯახში დანაშაულის კვალიფიკაცია გამოირიცხება. უნდა შემოწმდეს მართლზომიერების პირობები და მისი ფარგლები. აუცილებელია არსებობდეს უკიდურესი მდგომარეობა, უკიდურესი მდგომარეობით გამოწვეული ქმედება და თავდაცვის სურვილი.⁵⁷ მაგალითად, ახლად შინდაბრუნებული დედა ხედავს, რომ მისი მეუღლე ფიზიკურად უსწორდება მის არასრულწლოვან შვილს, რა დროსაც არსებობდა იმწუთიერი და აშკარა საფრთხე, რომ არასრულწლოვან შვილს ჯანმრთელობა მძიმედ დაუზიანდებოდა, რის გამოც, დედამ შვილის დაცვის მიზნით, მის მეუღლეს მუშტები სახის არეში მძლავრად დაუშინა, ასევე იშველიებდა ფეხებს მთელი ძალით, რასაც მოჰყვა კიდეც მამის მხრიდან ქმედების შეწყვეტა. დედის ქმედების კვალიფიკაციისას, მიუხედავად იმისა, რომ მამას ჰქონდა დაზიანებები სახის არეში და უტყუარად დადგინდება, რომ მან განიცადა ფიზიკური ტკივილი, დედას ოჯახური ძალადობის ფაქტზე პასუხისმგებლობა არ უნდა დაეკისროს აუცილებელი მოგერიების გამო, ვინაიდან არსებობდა მოგერიების პირველი ნიშანი – უკიდურესი მდგომარეობა, კერძოდ, სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფა ხორციელდებოდა, ხელყოფა იყო იმწუთიერი და მართლწინააღმდეგო. უნდა არსებობდეს აუცილებელი მოგერიების მეორე ნიშანი – უკიდურესობით გამოწვეული ქმედება, რომელმაც შეასუსტა და შეამცირა თავდასხმა და ბოლოს,

⁵⁷ ჯიშკარიანი ბ., კაზუსები სისხლის სამართლის ზოგად ნაწილში, თბილისი, 2015, 61.

მესამე ნიშანი – თავდაცვის სურვილი, დედას ამოძრავებდა შვილის თავდაცვის სურვილი.

მართლზომიერი რისკის პირობებში შესაძლებელია გამართლდეს პირი ოჯახში ძალადობის კვალიფიკაციაში, რადგან მართლსაწინააღმდეგოდ არ მოქმედებს ის, ვინც საზოგადოებრივად სასარგებლო მიზნის მისაღწევად გამართლებული რისკის პირობებში დააზიანებს სამართლებრივ სიკეთეს.⁵⁸ რისკი გამართლებულია, როდესაც მიზანი არ მიიღწეოდა რისკის გარეშე ქმედებით და პირმა მიიღო ყველა ზომა სამართლებრივი სიკეთის დაზიანების თავიდან ასაცილებლად.⁵⁹

4. ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-7 მუხლის მიხედვით, არ შეიძლება სასჯელის დაკისრება ინდივიდუალური ბრალის დადგენის გარეშე.⁶⁰ შეურაცხადობა ასაკის გამო ბრალის გამომრიცხავი ერთ-ერთი გარემოებაა, რომელიც გათვალისწინებულია საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 33-ე მუხლით. ვისაც არ შესრულება 14 წელი, მის მიერ ოჯახური ძალადობის ჩადენის შემთხვევაში ქმედება, რა თქმა უნდა, იქნება მართლსაწინააღმდეგო, თუმცა ბრალი გამოირიცხება ასაკის გამო. მეტიც, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის თანახმად, დევნა არ უნდა დაიწყოს და დაწყებული უნდა შეწყდეს, თუ პირს არ მიუღწევია სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკისთვის.

სისხლის სამართლის კოდექსის 34-ე მუხლი მიუთითებს ფსიქიკური მდგომარეობით განპირობებულ შეურაცხადობის გამომწვევოთხ ფაქტორზე: ქრონიკული ფსიქიკური ავადმყოფობა, დროებითი აშლილობა, ჭკუასუსტობა ან სხვა ფსიქიკური დაავადება. ამ ფაქტორივ მოცემულობებში მოიაზრება ისეთი ფსიქიკური გა-

---

⁵⁸ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 31-ე მუხლი.

⁵⁹ გამყრელიძე ო., სისხლის სამართლის პრობლემები, III ტომი, თბილისი, 2013, 81.

⁶⁰ ტურავა მ., სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოცემა, თბილისი, 2013, 403.

დალლა, როგორცაა, სიმთვრალე, აფექტი ან სხვა ისეთი გადალლა, რომელიც ექსპერტიზის დასკვნით ფასდება, როგორც შეურაცხადი მდგომარეობა. ეს გარემოებები შესაძლოა ერთ შემთხვევაში იყოს ბრალის გამომრიცხავი „შეურაცხადობის“, ხოლო მეორე შემთხვევაში – ბრალის შემამსუბუქებელი „შეზღუდული შერაცხადობის“ მდგომარეობა.⁶¹ მაგალითად, პათოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში ჩადენილი ოჯახში ძალადობის შემთხვევა ინვევს შეურაცხადობას და გამომრიცხავს ბრალს, ხოლო ფიზიოლოგიური აფექტი არის შეზღუდული შერაცხადობის მდგომარეობა და ამსუბუქებს ბრალის ხარისხს.

სისხლის სამართლის კოდექსის 35-ე მუხლი ითვალისწინებს შეზღუდული შერაცხადობის მდგომარეობას, რომელიც არის პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი და არა გამომრიცხავი გარემოება. ამ შემთხვევაში, თუ პირი ჩაიდენს ოჯახში ძალადობას, ცემას ან სხვაგვარ ფიზიკურ ზემოქმედებას ისეთ გარემოებაში, როდესაც ფსიქიკური დაავადების გამო არ შეუძლია სრულად გააცნობიეროს თავისი მოქმედების ფარგლები ან მართლსაწინააღმდეგო მხარე. მოცემულ შემთხვევაში სრულწლოვანი ბრალდებული არ თავისუფლდება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან, ხოლო მისი მდგომარეობა მხედველობაში მიიღება დანაშაულის კვალიფიკაციისას ან სასჯელის დანიშვნისას.⁶²

იძულებითი უკიდურესი აუცილებლობა ის სისხლისსამართლებრივი კონცეფციაა, რომელიც ოჯახში ძალადობის კუთხით აუცილებლად გასათვალისწინებელია. იძულებითი უკიდურესი აუცილებლობა ბრალის გამომრიცხავი გარემოებაა, კერძოდ, იგი არის საპატიებელი უკიდურესი აუცილებლობის სპეციალური შემთხვევა. ეს ის შემთხვევაა, როდესაც პირი, მასზე ან მისი ახლობლის მიმართ სხვა ადამიანის მხრიდან ძალადობის ან ძალადობის მუქარის განხორციელების შედეგად, იმყოფება სიცოცხლის, სხეულებრივი მთლიანობის ან თავისუფლების ხელყოფის იმნუთიერ საფრთხეში,

⁶¹ იქვე, 425.

⁶² გიორგაძე ა., შეზღუდული შერაცხადობა (სისხლისსამართლებრივ-კრიმინოლოგიური და ფსიქიატრიული ასპექტები), თბილისი, 2008, 129-150.

რომელიც არ შეიძლება აცდენილ იქნეს სხვა საშუალებით. ასეთი ძალადობის დროს პირი იმყოფება იძულების ქვეშ სხვა პირის მართლსაწინააღმდეგო ქმედებით.⁶³ მაგალითად, სახლში შეჭრილმა ნილბიანმა ყაჩაღმა, პირადი მოტივებიდან გამომდინარე, უბრძანა კაცს, ეცემა თავისი მეუღლე, წინააღმდეგ შემთხვევაში, მათ შვილს მოკლავდა. ამ დროს მამა იმყოფება ტრაგიკული კოლიზიის ვითარებაში და მას ოჯახში ძალადობა გამოერიცხება იძულებითი უკიდურესი აუცილებლობის მდგომარეობაში ყოფნის გამო, ბრალის ეტაპზე.

IV. 126¹-ე მუხლის მე-2 ნაწილით

გათვალისწინებული დამამძიმებელი გარემოებები

1. წინასწარი შეცნობით არასრულწლოვნის, უმწეო მდგომარეობაში მყოფის, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირის ან ორსული ქალის მიმართ

სისხლის სამართლის კოდექსის 126¹-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის პირველი წინადადება მოიაზრებს ოჯახურ ძალადობას წინასწარი შეცნობით, არასრულწლოვნის მიმართ. წინასწარი შეცნობის ინსტიტუტისთვის აუცილებელია განიმარტოს, რომ მოცემულ სამართლებრივ კონტექტს არ ექმნება პრობლემა, ვინაიდან ოჯახის წევრის სრულწლოვანება/არასრულწლოვანება არაა მტკიცების საგანი. შესაძლებელია აღნიშნულზე საუბარი კოდექსის 109-ე მუხლის დამამძიმებელ გარემოებათა ფარგლებში, სადაც მნიშვნელობა ენიჭება პირის სუბიექტურ და ობიექტურ აღქმას, იცოდა თუ არა, რომ დაზარალებული იყო არასრულწლოვანი, რასაც ვერ ვიტყვივით ოჯახის წევრზე. შესაბამისად, 126¹-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის ეს ნაწილი უპრობლემოა. კვალიფიკაციისას ამ დამამძიმებელი გარემოების არსებობისას მსხვერპლი არის 18 წელს მიუღწეველი პირი და ეს ფაქტი დამნაშავეისთვის ცნობილია.

---

⁶³ ტურავა მ., სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოცემა, თბილისი, 2013, 403.

რაც შეეხება უმწეო მდგომარეობაში მყოფ პირზე ძალადობას, უნდა განიმარტოს, რომ უმწეო მდგომარეობაში მყოფი პირი არის ადამიანი, რომელსაც თავისი ფიზიკური თუ ფსიქიკური მდგომარეობის გამო არ გააჩნია დამნაშავის ქმედებაზე რეაგირებისა და წინააღმდეგობის გაწევის უნარი.⁶⁴ აღნიშნული გარემოება პირს შეიძლება შეერაცხოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც არსებობს როგორც დამნაშავის სუბიექტური აღქმა დაზარალებულის უმწეობასთან დაკავშირებით, ისე დაზარალებულის ობიექტურად ამ მდგომარეობაში ყოფნა.⁶⁵ აქედან გამომდინარე, ოჯახში ძალადობის კვალიფიკაციისას ამ დამამძიმებელი გარემოების დროს უნდა იქნეს გათვალისწინებული აღნიშნული კრიტერიუმები. უმწეო მდგომარეობად შეიძლება მოიაზრებოდეს პირის მძინარედ ყოფნა, ვინაიდან ასეთ დროს პირს არ აქვს შესაძლებლობა დაიცვას თავი, რარიც ფიზიკურად ძლიერიც არ უნდა იყოს.⁶⁶

შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირის მიმართ განხორციელებული ოჯახური ძალადობისას მნიშვნელოვანია განიმარტოს შშმ პირთა სამართლებრივი სტატუსი. შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირი არის პირი მყარი ფიზიკური, ფსიქიკური, ინტელექტუალური ან სენსორული დარღვევით, რომლის სხვადასხვა დაბრკოლებასთან ურთიერთქმედებამ შესაძლოა ხელი შეუშალოს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ამ პირის სრულ და ეფექტიან მონაწილეობას, სხვებთან თანაბარ პირობებში.⁶⁷ შესაბამისად, დამამძიმებელი გარემოების ეს ნაწილი მხოლოდ პირთა შეზღუდულ წრეს ეხება.

რაც შეეხება ორსული ქალის მიმართ განხორციელებულ ოჯახურ ძალადობას, ამ მუხლის დამამძიმებელი გარემოებით დაკვალიფიცირებისას აუცილებელი პირობაა ორსულ ქალზე ძალადო-

⁶⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2015 წლის 6 მარტის N291აპ.-14 განაჩენი.

⁶⁵ იქვე.

⁶⁶ ჯიშკარიანი ბ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ, თბილისი, 2016, 36.

⁶⁷ „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლი.

ბისას მისი ორსულობის მდგომარეობის წინასწარ ცოდნა. ეს ცოდნა შეიძლება მიღებულ იქნეს ვიზუალურ, თავად დაზარალებულის მიერ ინფორმაციის მიწოდებით.

2. არასრულწლოვნის თანდასწრებით მისივე ოჯახის წევრის მიმართ

არასრულწლოვნის თანდასწრებით მისივე ოჯახის წევრის მიმართ განხორციელებული ძალადობა 126¹-ე მუხლის დამამძიმებელი გარემოებაა. როგორც სასამართლო განმარტავს, შესაძლოა, ოჯახში ძალადობის ჩადენამ არასრულწლოვნის თანდასწრებით სავალალო ზემოქმედება იქონიოს მის ფსიქიკასა და შემდგომ განვითარებაზე, ვინაიდან ოჯახში ძალადობა ნეგატიურ გავლენას ახდენს ბავშვზე, უნგრევს მას სტაბილურობისა და უსაფრთხოების განცდას.⁶⁸ ხსენებული კვალიფიკაციით დანაშაულის შემადგენლობაა მაშინ, როდესაც ძალადობა მიმართულია არა უშუალოდ არასრულწლოვნის, არამედ მისი თანდასწრებით მოძალადის ოჯახის წევრის მიმართ, ხოლო ძალადობის შემსწრე ბავშვი არის დაზარალებულის ოჯახის წევრი, ანუ ძალადობა უნდა განხორციელდეს არასრულწლოვნის ოჯახის წევრის მიმართ არასრულწლოვნის თანდასწრებით.

სასამართლოს განმარტებით, 126¹-ე მუხლის მეორე ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის საკანონმდებლო კონსტრუქციიდან გამომდინარე, აუცილებელია, რომ ამ დანაშაულის სუბიექტი და ობიექტი იყვნენ ოჯახის წევრები. ხსენებული მუხლის ობიექტური მხარე გამოიხატება ოჯახის ერთი წევრის მიერ მეორის მიმართ განხორციელებულ მართლსაწინააღმდეგო ქმედებაში. შესაბამისად, სწორედ მოძალადე და ძალადობის მსხვერპლი უნდა იყვნენ ერთი ოჯახის წევრები და არა არასრულწლოვანი და ამ უკანასკნელის ოჯახის წევრი.⁶⁹

---

⁶⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2017 წლის 13 დეკემბრის N367აპ-17 განაჩენი.

⁶⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2016 წლის 24 ოქტომბრის N403აპ-16 განჩინება.

3. ორი ან მეტი პირის მიმართ

აღნიშნული დამამძიმებელი გარემოება მოიაზრებს ოჯახში ძალადობას ოჯახის ორი ან მეტი წევრის მიმართ, რომელიც ჩადენილია ერთდროულად ან მცირე დროის გასვლის შემდგომ ერთიანი განზრახვით. მაგალითად, პირი სალამოს მის მეუღლესთან და მისი მეუღლის დასთან ერთად ვახშმობდა. ვახშმობის დროს უნიშვნელო მიზეზით წარმოშობილი კამათი გადაიზარდა სერიოზულ დაპირისპირებაში, რასაც მოჰყვა პირის მხრიდან თავისი მეუღლის და მეუღლის დის მისამართით უხამსი შინაარსის სიტყვის თქმა. აღნიშნული სიტყვიერი კონფლიქტი გადაიზარდა შეხლა-შემოხლაში, რა დროსაც მან ისინი თმებით ითრია, თითოეულ მათგანს ტანისა და სახის არეში რამდენჯერმე დაარტყა ხელი და პარალელურად სიტყვიერად აგინებდა, რის შედეგადაც მათ განიცადეს ფიზიკური ტკივილი და მორალური ტანჯვა. მოცემულ შემთხვევაში ქმედების ამსრულებელმა იძალადა ორ პირზე, რაც დამამძიმებელი გარემოებაა.

4. ჯგუფურად

ჯგუფური დანაშაულის ცნება მოცემულია სისხლის სამართლის კოდექსის 27-ე მუხლში, რომლის მთავარი ასპექტია ორი ან მეტი ამსრულებლის მონაწილეობა დანაშაულის ჩადენაში წინასწარი შეთანხმებით თუ მის გარეშე. აქედან გამომდინარე, ჯგუფური დანაშაულისთვის პასუხისმგებლობა გამორიცხულია ერთი ამსრულებლისა და თუნდაც რამდენიმე თანამონაწილის (მაგ., წამქეზებელი, დამხმარე) მიერ დანაშაულის ერთობლივად განხორციელების შემთხვევაში.⁷⁰ მაგალითად, ოჯახის ორი წევრი – ორი ძმა განაწყენებული იყო მამაზე, რომელიც მემკვიდრეობას სხვა პირს უტოვებს. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით მათი კამათი გადაიზარდა ფიზიკურ შეხლა-შემოხლაში, ძმებმა მამა სცემეს და მია-

⁷⁰ ჯიშკარიანი ბ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ, თბილისი, 2016, 37.

ყენეს სიტყვიერი შეურაცხყოფა, რის შედეგადაც ამ უკანასკნელმა განიცადა ფიზიკური ტკივილი და მორალური ტანჯვა.

5. არაერთგზის

არაერთგზისი დანაშაული ნიშნავს წინათ ნასამართლევნი პირის მიერ სისხლის სამართლის კოდექსის იმავე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენას.⁷¹ აქედან გამომდინარე, ორი ან მეტი ოჯახში ძალადობა ერთმანეთისგან ნასამართლობის ნიშნით უნდა იყოს გამოიწვეული, ამასთანავე, ისინი ერთიანი განზრახვით არ უნდა იყოს მოცული.

V. 126¹-ე მუხლით გათვალისწინებულ

სანქციათა მნიშვნელობა და ფარგლები

1. 126¹-ე მუხლით გათვალისწინებული სასჯელის სახეები

სისხლის სამართლის კოდექსის 126¹-ე მუხლის სასჯელის სახეები კანონმდებელმა განსაზღვრა სამი სახით: საზოგადოებისთვის სასარგებლო შრომა; თავისუფლების ვადიანი აღკვეთა; იარაღთან დაკავშირებული უფლებების შეზღუდვა.

საზოგადოებისთვის სასარგებლო შრომა შეიძლება დაინიშნოს როგორც ძირითად, ისე დამატებით სასჯელად. იგი საკანონმდებლო შინაარსით მსჯავრდებულის უსასყიდლო შრომაა, რომლის სახეს განსაზღვრავს დანაშაულის პრევენციის, არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ეროვნული სააგენტოს ტერიტორიული ორგანო – დანაშაულის პრევენციის, არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ბიურო. საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომა ინიშნება ორმოციდან რვაას საათამდე ვადით. ყოველდღიურად იგი შეიძლება დაინიშნოს 8 საათის ოდენობით.⁷²

ვადიანი თავისუფლების აღკვეთა არის მხოლოდ ძირითადი სასჯელის სახე. შესაბამისად, ოჯახში ძალადობისთვის თავისუფ-

---

⁷¹ სისხლის სამართლის კოდექსის მე-15 მუხლი.

⁷² იქვე, 44-ე მუხლი.

ლების აღკვეთა შეიძლება დაინიშნოს მხოლოდ ძირითადი სასჯელის სახედ. იგი ნიშნავს მსჯავრდებულის საზოგადოებისაგან იზოლაციას და კანონით განსაზღვრული თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში მოთავსებას. თავისუფლების აღკვეთა ინიშნება ექვსი თვიდან ოც წლამდე ვადით, რომლის ფარგლებშიც, სასამართლო უფლებამოსილია, დაინიშნოს უდაბლეს ზღვარზე ნაკლები სასჯელი, თუ მხარეებს შორის დადებულია საპროცესო შეთანხმება.⁷³

იარაღთან დაკავშირებული უფლებების შეზღუდვა არის მხოლოდ დამატებითი სასჯელის სახე. იგი ნიშნავს იარაღის დამზადების, შეძენის ან/და იარაღის (მათ შორის, სამსახურებრივ-საშტატო იარაღის) შენახვის, ტარების ან/და გამოყენების შეზღუდვას ან/და აკრძალვას, ერთიდან ხუთ წლამდე ვადით. შესაბამისად, თუ ოჯახში ძალადობის მუხლით გასამართლებული პირი ფლობს რეგისტრირებულ იარაღს, სასამართლო უფლებამოსილია იმსჯელოს განაჩენში ამ სასჯელის თაობაზე.⁷⁴

2. 126¹-ე მუხლით გათვალისწინებული სასჯელების ზომა

სასჯელის ზომის განსაზღვრისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს დამნაშავის პერსონალურ ბრალს, სამართლებრივი სიკეთის დაზიანების ხარისხს, დამნაშავის გამოსწორების შესაძლებლობას და ამავე დროს, საზოგადოების სოციალური დაცვის აუცილებლობას. სასჯელის დანიშვნის სიზუსტე უზრუნველყოფილი უნდა იყოს სწორი კვალიფიკაციით.⁷⁵

126¹-ე მუხლი ნაკლებად მძიმე დანაშაულთა კატეგორიას მიეკუთვნება⁷⁶ და მისი სასჯელი განისაზღვრება ქვემოთ მოცემული ოდენობებით:

⁷³ იქვე, 50-ე მუხლი.

⁷⁴ იქვე, 52¹-ე მუხლი.

⁷⁵ ლეკვეიშვილი მ., სასჯელის მიზნები და სასჯელის შეფარდების სისხლისსამართლებრივი და კრიმინოლოგიური ასპექტები, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, N4(43), 2014, 25.

⁷⁶ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-12 მუხლი.

სასჯელი სახე	სასჯელის მაქსიმალური ზომა	126 ¹ -ე მუხლის I ნაწილი	126 ¹ -ე მუხლის II ნაწილი
საზოგადოებისთ ვის სასარგებლო შრომა	40-800 საათი	80-150 საათი	200-400
თავისუფლების აღკვეთა	6 თვე-20 წელი	2 წლამდე	1-3 წლამდე
იარაღთან დაკავშირებული უფლებების შეზღუდვა	5 წელი	5 წლამდე	5 წლამდე

რამდენად შეესაბამება დანაშაულის სასჯელი ქმედების სოციალურ საშიშროებას, ყოველ ჯერზე ინდივიდუალურად უნდა იქნეს განხილული. სასჯელის შეფარდებისას მოსამართლემ უნდა გაითვალისწინოს დამნაშავის წარსული ცხოვრება.⁷⁷ მასში უნდა ვიგულისხმოთ ყოველივე ის, რაც დამნაშავის პიროვნებისთვის არის დამახასიათებელი: მისი ცხოვრების წესი, საჭიროებები, ზნეობრივი სახე. გააზრებულ უნდა იქნეს, რა სოციალურ გარემოში ჩამოყალიბდა პიროვნება, რა დამოკიდებულება აქვს საზოგადოებისადმი და მისი სურვილი ზოგადად საზოგადოებაში დაბრუნებასთან დაკავშირებით, თუმცა სასჯელის დანიშვნა არ მოიცავს მხოლოდ შეფარდებას, არამედ აქ მოაზრებულია შედეგების განსაზღვრის პროცესიც.⁷⁸

VII. დასკვნა

ქვეყანაში დანაშაულთან ბრძოლის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მექანიზმი უდავოდ სწორი სისხლის სამართლის პოლიტიკის

⁷⁷ ნაჭყებია გ., სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილი, თბილისი, 2011, 100.

⁷⁸ შეად., დვალაძე ი., სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილი, სასჯელი და დანაშაულის სხვა სისხლისსამართლებრივი შედეგები, თბილისი, 2013, 50.

არსებობაა, რომელიც უზრუნველყოფს ჯანსაღ კანონმდებლობას არსებული გამოწვევების კვალდაკვალ. ცხადია, ნორმათა სიმრავლე არ უდრის საზოგადოებაში მეტ მართლწესრიგს. კანონმდებელმა უნდა გაიაზროს, რომ დანაშაულთან ბრძოლის კონტექსტში მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ნორმის არსებობა, არამედ მეტწილად მისი პრაქტიკაში მოქმედების პროცესი და შესაძლებლობა. ამ თვალსაზრისით, აუცილებელია, ნორმა იყოს ცხადი და არ ემსახურებოდეს მართლმსაჯულების ორგანოსთვის ვიწრო ჩარჩოების დაწესებას.

სისხლის სამართლის კოდექსის 126¹-ე მუხლი მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლაში. სპეციალური ნორმის ჩამოყალიბებისას კანონმდებლის მიზანი იყო დანაშაულის აღკვეთა-აცილება. მიუხედავად იმისა, რომ მიმართვიანობის ზრდის ფონზე დანაშაულის მაჩვენებელიც გაიზარდა, ნორმის მოქმედება მაინც წარმატებულად უნდა ჩაითვალოს. 126¹-ე მუხლის კონკრეტიზების კუთხით კანონმდებლის მიდგომამ საზოგადოების წინაშე პრობლემის გადაჭრის გზა დასახა. სწორედ ამის გამო გაიზარდა მიმართვიანობა და სწორედ ამიტომაც აღნიშნული მუხლი ყველაზე ხშირად გამოყენადი ნორმა.

COMMENT TO THE ARTICLE 126¹ OF THE CRIMINAL CODE OF GEORGIA

Levan Tsakadze*

Domestic violence is prevalent in every community and impacts everyone regardless of age, socioeconomic status, sexual orientation, gender, race or religion. However, society's attitude towards domestic violence has changed and become intolerant over the years. As a result, legislators paid more attention to aggravating the law, and nowadays, article 126¹ (Domestic Violence) of the Criminal Code of Georgia is highly usable in criminal investigations.

The paper contains a detailed overview of article 126¹ and Georgian case law about domestic violence.

Keywords: Violence, Domestic Violence, Legislation, Georgia.

---

* Ph.D. Candidate at Sulkhani-Saba Orbeliani University, Researcher at the Center for Crime and Criminal Justice. orcid.org/0000-0001-9008-2975.